

Reuniunea studiourilor teatrale

Re-discutind condiția studioului teatral, oferind acestei discuții suportul unor argumente concrete (14 spectacole), Reuniunea de la Pitești — continuând seria tradițională de manifestări colocoivale — a condus la concluzii dintre cele mai diferite, marcate, inevitabil, de subiectivitatea fiecăruia dintre cei care au urmărit manifestarea. Și aceste rinduri sint, la rindul lor, rezultatul unor „confluente” subiective, căci zonele de interes în care am căutat cu deosebire faptul nou, important, semnificativ, pot fi, fără îndoială, mai puțin relevante pentru alți comentatori.

O primă constatare: domnește încă — și probabil că va mai dăinui destul — o stare de confuzie în legătură cu natura spectacolelor care se pot înscrie sub egida acestui termen (s-o recunoaștem, ambiguu), de „studio” al teatrului. Dar nu pot să înțeleg de ce spectacole ca *Henric al IV-lea* de Pirandello (Teatrul „A. Davila”), *De ce dormi, iubito?* de Jos Vandello (Teatrul Bacovia), *Da* de Gabriel Arout (Teatrul „Mihai Eminescu”) mai poartă încă eticheta de „laborator”, de „căutare”, sau chiar cea — atit de pe nedrept hulită — de „experiment”. Sint spectacole care atestă o gândire teatrală dusă pînă la capăt, în care relația „scenă-spectatori” este stabilită în termeni clasici (indiferent unde ar fi plasată „scena” și cit de convențional este, de la caz la caz, acest apelativ al ei). Sint spectacole care vădesc un demers teatral încheiat, în care ezitățile, nesiguranțele, nu țin de riscul inovației artistice, ci de neîmplinirile (firești, în ultimă instanță) cauzate de motive eterne ale teatrului, și care se numesc actori cu mai mult sau mai puțin talent, regizori nu foarte inspirați, sau nu foarte consecvenți, scenografii nu tocmai aplicate textului și, desigur, și deloc în ultimul rînd, piese slabe. A trece nereușitele pe seama încercărilor — înseamnă a-ți fura singur căciula. (N-aș vrea să se înțeleagă, în vreun fel, că spectacolele citate ar fi niște nereușite; ci doar că, pur și simplu, nu mi s-au

părut a fi spectacole „de studio”.) Merghînd și mai departe, pe linia acestor speculații subiective, aș zice că am întrezărit, în spatele înscrierii în Reuniune a acestor spectacole, mai degrabă nevoia, la fel de subiectivă (dar cu totul onorabilă, în fond), a unei afirmări într-o *competiție*, cu șanse de succes, de stimă și de public, decît dorința de a propune un drum nou, de a controla valabilitatea unei cutezanțe, de a începe altfel, de la capăt, ceea ce alții consideraseră clar și definitiv.

Pornind, deci, de la această primă constatare — nedumerire, dacă vreți —, mărturisesc că rezultanta zilelor și serilor de teatru parcurse între 3 și 8 martie la Pitești a fost o concluzie (pentru mine, cel puțin) derutantă, dar și semnificativă.

Ceea ce m-a pus pe gînduri a fost faptul că surprizele au venit din sectoare de unde le așteptam mai puțin: teatrele de păpuși și formațiile de amatori. Ar fi fost normal ca, în primul rînd, teatrele profesioniste să ne uimească, prin efervescența lucrului din laboratoarele lor „secrete”. Or, tocmai aceste instituții, pe care le socotesc și în continuare „artileria grea”, tocmai ele s-au prezentat (cînd nu au lipsit, de-a dreptul) cu producții cumînți. Cu puține excepții.

O astfel de excepție a constituit-o spectacolul Teatrului din Sibiu (secția română) cu *Tigrul* de Schisgal, în regia lui Iulian Vișa. Regizorul a așezat hotărît spectacolul între spectatori, implicîndu-i, irevocabil, într-o explozie de violență dedusă cu exactitate din spiritul contestatar și incisiv al textului. Greșeala lui Vișa nu pornește deci de la stilul adoptat, incomod, uneori chiar ofensator pentru public (stil căruia tînărul actor Florin Anton i s-a pliat admirabil), ci de la neurmărirea, pînă la capăt, a tuturor implicațiilor posibile ale acestui stil. El presupunea reacția spectatorilor, care s-a și produs; dar spectacolul a continuat fără să țină seama de această reacție. Scenariul — s-a văzut — era fix, în fiecare seară

aceiași ; or, el ar fi trebuit, cred, să aibă mai degrabă deschiderea unui happening.

„Laborator” a fost și spectacolul Teatrului Național din Timișoara (cu *Scenă de vânătoare intreruptă* de Mircea Săndulescu — regia, Emil Reus), ca și acela al Teatrului „A. Davila” din Pitești (cu *România și ambasadorii* de Corneliu Marcu — regia, Mihai Lungeanu). Spectacolele (recenzate în revista noastră) nu sînt ieșite din comun ; dar ele aduc la rampă două încercări dramatice care aveau nevoie de trecerea prin această primă etapă (purgatoriu ?), a verificărilor. Studioul trebuie să aibă și această funcție, poate chiar să și-o asume cu prioritate.

La capitolul „artileriei grele” — cam atît. Pentru că *Povestiri despre om* (Teatrul „V. I. Popa” din Birlad, scenariul și regia, Mihai Velcescu) mi s-a părut un spectacol artificios, ce se voia cu orice preț subțire-intelectual și era, de fapt, mai mult logoreic ; *Da* (regia Anca Ovanez-Doroșenco) — un spectacol corect, cu doi actori — Stelian Preda și Sebastian Comănci — evoluînd cu un talent obișnuit, într-un decor imposibil și nespunîndu-ne nimic nou despre nimic ; *De ce dormi, iubito ?* (regia Mircea Crețu și Tino Geirun) — un bun spectacol comercial, pe un text mediocru, care are doar avantajul că oferă două partituri oarecum ispititoare (pentru actorii Anca Alecsandra și Mircea Crețu) ; *Inele, cercei, beteală* (regia George Rafael) — spectacol binecunoscut și discutat ; în fine — *Henric al IV-lea* (regia Costin Marinescu) — un spectacol pe care l-aș fi putut urmări, cu egal interes și cu aceleași semne de întrebare, în sala mare a teatrului, unde de fapt îi este locul. Una peste alta, cam puțin.

Punctele de virf au fost, cum spuneam, din altă parte. Au fost de la Constanța (Teatrul de păpuși, cu *Metamorfoze*, o versiune scenică după Ovidiu, scrisă și regizată de Cristian Pepino) și de la Cluj-Napoca cu *Ubu-rege*, (în regia lui Kovacs Ildiko, tot la Teatrul de păpuși). Au fost, de asemenea, de la Craiova (*Ei, vă place cum vă cînt ?*, prezentat de amatorii — îndrumați de Constantin Fugașin — de la U.J.C.M.-Dolj), și de la București (*Vinzări-cumpărări* de Dumitru Solomon, montat de Lia Niculescu la I.C.T.-București). Despre *Ubu-rege* a scris, în numărul 2/1981, Mircea Ghițulescu (comițînd, însă, o eroare de informație : nu este premiera pe țară a

piesei, intrucît ea s-a mai jucat în 1966, la Studioul I.A.T.C., în regia — strălucită — a lui Andrei Șerban ; debutau în spectacol, ca actori, viitorii regizori Aureliu Manea, Anca Ovanez, Olimpia Arghir). Despre *Metamorfoze* urmează să se scrie, căci merită cu prisosință. Un spectacol fascinant despre geneză, despre creșterea omului, la scara istoriei. Păpuși, marionete — unele miniaturizate, altele supra-dimensionate — lumini savant difuzate, o muzică superbă (și un comentariu, din păcate, prost, înregistrat pe bandă, de actorul Lucian Iancu), toate contribuie la alcătuirea unui halou magic în jurul acestei montări remarcabile. Aportul păpușarilor, grupați în jurul neobositei Aneta Forna Christu este primul element care a garantat cheia succesului.

Ei, vă place cum vă cînt ? are calitatea esențială de a ne fi prezentat un scenariu surprinzător. O antologie a pamfletului românesc (a începuturilor istoriei sale, mai precis) de o savoare nebănuită. Opțiunea în sine merită toate laudele și — din nou — justifică însemnul de „studio” al montării ; care montare era peste măsură de comună, din păcate ; din păcate — pentru că entuziasmul amatorilor de la U.J.C.M.-Dolj era evident. În schimb, *Vinzări, cumpărări* avea și avantajul unei mizanscene remarcabile. Textele nervoase, incisive (șase comedii într-un act) ale lui Dumitru Solomon au găsit o echipă în-suflețită, fără complexe, care a jucat cu dezinvoltură un foarte modern „teatru de cabaret”. Cu haz, cu ritm, cu multă, multă tinerețe. Acești muncitori, ingineri, tehnicieni experimentau, cu adevărat, experimentau un drum posibil în teatru. Pentru nopțile lor albe închinat teatrului, după zilele lor pline de trudă, acest spectacol dincolo de așteptări înseamnă ceva prețios ; accesul legitim la artă, la bucurie.

Revin la deruta mea inițială : ce se întîmplă oare în teatrele profesioniste, în domeniul căutărilor ? Drumul lor e oare atît de simplu, atît de neted, atît de sigur, încît *neașteptatul* nu mai are loc în viața lor ? N-aș crede. N-aș vrea să cred. Poate, doar, că această Reuniune nu a fost cea mai semnificativă, din acest punct de vedere, din cîte puteau să fie.

Dinu KIVU